

Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal

Sententia definitiva

N. 44731/10 CA

Exclaustrationis impositae

(Rev.da [X] – Congregatio pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae)

In nomine Domini. Amen.

Benedicto PP. XVI feliciter regnante, Pontificatus sui anno VIII, die 20 septembris 2012, Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, videntibus Em.mis ac Rev.mis D.nis Raimundo Leone Card. Burke, *Praefecto*, Paulo Card. Sardi, *Ponente*, et Velasio Card. De Paolis, atque Exc.mis ac Rev.mis D.nis Stanislao Zvolenský et Philippo Iannone, O.Carm., intervenientibus Cl.mo [Y], upote Patrono Rev.dae Recurrentis, Rev.do P. [W] tamquam Patrono Congregationis pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae, atque Rev.mo [Z], Promotore Iustitiae, in causa de qua supra, hanc definitivam tulit sententiam.

1. – **Facti species.** – Monasterium [A] in civitate [B] anno 2010 octo membris complectebatur, plerumque aetatis provecioris, eidemque praeficiebatur Rev.da Priorissa, Soror nempe [X], anno 1960 prope [C] nata, quae anno 1992 Monasterium [B] ingressa est.

Haud semel Superiores certiores facti sunt de difficultatibus in Monasterio [B] ab annis exstantibus. Die tamen 23 augusti 2010 factum gravius evenit: Soror [U] a Rev.da Priorissa manu est pulsata, quia, in choro clausa, fortiter ipsa clamavit voce et percussionibus. Rev.da Soror [V] Sororem illam defendere contra Rev.dam Priorissam conata est; inde lis. Rev.da Soror [V] Monasterium

eodem die reliquit, domum cuiusdam sororis in ipsa civitate [B] arripiens. Quapropter die 24 augusti 2010 Moderatrix consociationis [D] nuncupatae, de re certior facta, a Congregatione pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae visitationem apostolicam peragendam per cursum electronicum proposuit, quam die insequenti per epistulam petiit quamque et Rev.mus Superior Provincialis diebus sequentibus postulavit.

Die autem 20 septembris 2010, elapso fere integro mense, Em.mus Congregationis Praefectus nominavit Commissariam Pontificiam ad nutum Sanctae Sedis utpote Superiorissam maiorem Monasterii de quo, Primam Consiliariam ad nutum Sanctae Sedis atque in negotiis iuridicis personam Monasterii gerentem, et Secundam Consiliariam ad nutum Sanctae Sedis, prima in civitate [E] degens, secunda in civitate [F], tertia in civitate [G].

Cl.mo psychiatro quodam Romae consulto, die 27 septembris 2010 Rev.ma Commissaria Pontificia Consiliariaeque Rev.dae Priorissae Monasterii nominationes suas notificaverunt, labores quibus ad Monasterii refectionem attendebatur suspenderunt, eandem Rev.dam Priorissam audiverunt, de eiusdem exclaustatione petenda inter se convenerunt necnon de eiusdem commoratione prope Romam, etiam examinum (psychiatricorum quoque) peragendorum causa, atque de facto curaverunt ut Rev.da Priorissa statim usque Romam transferretur. Die autem insequenti, 28 scilicet septembris 2010, Congregatio pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae petitionem recepit de exclaustatione Rev.dae Priorissae imponenda et eodem die exclaustationis impositae decretum edidit.

Dein, die scilicet 13 decembris 2010, Rev.ma Commissaria Pontificia una cum Consiliariis, ob urgentiores refectionis labores apud Monasterium peragendos, licentiam petiit Monasterium interim transferendi; quod eodem die a Congregatione concessum et statim in actum redactum est.

2. – Interea, die nempe 26 novembris 2010, Cl.mus quidam Advocatus Rotalis, exhibito peramplo mandato eidem die 22 novembris 2010 collato, apud Aedes Cancellariae recursum ad H.S.T. ipsemet porrexit, sua manu subscriptum.

Dein, die 23 decembris 2010, Rev.da Priorissa exclaustrata ac

recurrens domum in Urbe suo marte reliquit ac die 17 martii 2011 H.S.T. suspensionem actus impugnati concessit «tantum quoad praeceptum Rev.dae Priorissae datum commorandi apud “Centro Assistenza Monache di Roma”»: ob relictam domum admonitiones a Rev.ma Commissaria Pontificia iam datae erant in ordinem ad Sororem dimittendam.

Memoriale pro Rev.da Recurrente die 14 iunii 2011 exhibuit et die 12 septembris 2011 confirmavit eius Cl.mus Patronus, atque illud pro Auctoritate Ecclesiastica die 18 octobris 2011 praebuit Rev.dus Officialis Congregationis pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae ad hoc deputatus, dum Rev.mus Promotor Iustitiae votum pro rei veritate die 10 decembris 2011 prompsit.

Recurso die 13 ianuarii 2012 in Congressu ad disceputationem admissio, die 28 proxime insequenti sueta dubii formula rite statuta est: «*An constet de violatione legis in procedendo vel in discernendo relate ad decretum Congregationis pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae diei 28 septembris 2010*».

Summario confecto ac memorialibus pro Rev.da Recurrente et pro Auctoritate Ecclesiastica respective diebus 30 martii et 27 aprilis 2012 praebitis, Rev.mus Promotor Iustitiae votum pro rei veritate die 10 maii 2012 exaravit, silente dein utroque Patrono.

Nunc Nostri est dubio proposito responsionem iudicalem proferre.

3. – **In iure et in facto.** – Rev.dus Auctoritatis Ecclesiasticae Patronus, omissam remonstrationem redarguens, animadversiones recanit quas Exc.mus Congregationis pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae Secretarius litteris diei 17 decembris 2010 adduxerat: «Questo Dicastero [...] crede si possa ritenere il ricorso presentato a codesto Supremo Tribunale come la *remonstratio* richiesta dal can. 1734, la cui trattazione è affidata all'autore stesso del Decreto».

At ex rubro quod habetur ante can. 1732 («De ratione procedendi in recursibus administrativis»), ex art. 135, §§ 1-2 Ordinationis generalis Romanae Curiae praescriptis, ex interpretatione stricta in re debita necnon ex praxi et communi iurisprudencia H.S.T.

satis constat recursum contentiosum administrativum apud hanc Signaturam Apostolicam remonstrationem praeviam adversus decisionem Dicasterii Romanae Curiae, iure quo utimur, necessario haud requirere.

4. – Exclaustratio imposita regitur can. 686, § 3 praescripto: «Petente supremo Moderatore de consensu sui consilii, exclaustratio imponi potest a Sancta Sede pro sodali instituti iuris pontificii [...] ob graves causas, servata aequitate et caritate».

5. – Ad ius defensionis in exclaustratione imponenda servandum quod attinet, communis H.S.T. iurisprudentia quaedam principia firme statuit: «[...] ad exclaustrationem imponendam, requiruntur causae graves. Et, utique, eadem notae faciendae sunt sodali, ut ipse sese defendere et emendare possit. Nemo etiam dubitat competens Dicasterium Curiae Romanae huiusmodi casus serio perpendere debere» (Decretum definitivum in una Beryten., Exclaustrationis impositae, coram Silvestrini, 17 decembris 1988, prot. n. 19323/87 CA, n. 6; cf. etiam Decretum Congressus in una Dunen. seu Connoren., 30 maii 1994, prot. n. 25251/94 CA); «Aequitas in casu erga religiosum servanda procul dubio, inter alia, exigit ut ipse tempestive certior fiat de petitione exclaustrationis, causis motivis indicatis et facultate concessa proprias rationes libere exponendi» (Decretum definitivum in una Pampilonen., Exclaustrationis [impositae], coram Silvestrini, 5 maii 1990, prot. n. 18061/86 CA, n. 5).

6. – Satis est progressum factorum perpendere uti acciderunt, ut ratio integra habeatur num ius defensionis Rev.dae Priorissae exclaustratae servatum sit: die 27 septembris 2010 conventus habetur inter Rev.mam Commissariam Pontificiam et Rev.dam Priorissam apud Monasterium [B]; vespere eiusdem diei Rev.da Priorissa iam suum Monasterium, immo [B] civitatem, relinquere debuit et Romam petere; die 28 septembris 2010 decretum exclaustrationis a Congregatione pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae datum est, quod certe ante diem 30 septembris 2010 Rev.dae Priorissae intimatum non est vel eidem notum factum non est.

Per tabulas ergo constat Rev.dae Priorissae defensionem – si ita dialogus ille inter Rev.mam Commissariam et Rev.dam Priorissam denominationem hanc patitur – cum Apostolica Sede communicatam non fuisse antequam exclaustrationis decretum latum fuerat.

Rev.ma enim Commissaria Pontificia una cum Consiliariis die 27 septembris 2010 petitionem pro exclaustratione Rev.dae Priorissae imponenda subscripsit: in qua petitione nullum vestigium eruitur de causa exclaustrationis vel de Rev.dae Priorissae defensione. Petitio haec ad Congregationem pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae ante diem 28 septembris 2010 non pervenit. Ex quo satis patet Congregationem exclaustrationem imposuisse absque ulla ratione defensionis: nam defensio coram Auctoritate Ecclesiastica porrigenda est, quae exclaustrationem decernit, non autem coram Auctoritate religiosa seu monastica quae exclaustrationem petit, quaeque nihil, in casu, de Rev.dae exclaustrandae defensione Auctoritati competenti ante decretum editum rettulit.

In nihil reduceretur iurisprudentia de qua et, quod potius est, ipsum ius defensionis, si Rev.dae exclaustrandae auditio tantum in beneficium Auctoritatis petentis exclaustrationem evadit et non etiam, immo primo et principaliter, in beneficium Auctoritatis disponentis, id est Congregationis pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae, in casu.

Neglecto defensionis iuri favit sive stilus huiusmodi decreti, quod plerumque ad causas remittit in petitione exclaustrationis imponendae expressas, sive petitio in casu coram Congregatione, sero quidem, porrecta, quae causam exclaustrationis imponendae nimis genericis verbis expressit: «È stata lamentata una situazione di sofferenza e stanchezza, oltre che tensione».

In propatulo proinde est ius defensionis Rev.dae Priorissae neglectum fuisse ac proinde Congregationem pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae legem in procedendo violavisse in casu.

7. – Cum H.S.T. discretionem, qua Auctoritas Ecclesiastica in causarum gravium ponderatione pollet, ingredi nequeat, nostri tantum est de causarum gravium *existentia* necnon de necessario earundem *nexu* cum exclaustratione imponenda videre. Error enim in decernendo habetur sive cum causae ad decretum sustinendum adductae reapse haud exsistant sive cum eadem causae adductae nullam rationabilem relationem cum exclaustratione imponenda prae se ferant, nam, iuxta notum effatum, «frustra probatur quod probatum non relevat».

Ad hunc errorem in decernendo detegendum prae oculis habenda est concretissima condicio quae diebus 27 et 28 septembris 2010, scilicet *momento quo exclaustatio decreta est*, habebatur. Et illo quidem momento communitas seu Monasterium Rev.mae Commissariae Pontificiae regimini subiciebatur et Rev.da Priorissa nocere amplius non poterat. Et insuper Soror [V], quae inter priores exclaustationis causas habetur, iam a die 20 septembris 2010 apud Monasterium [E] accepta erat et non precarie, uti videtur. Denique mox Sorores omnes simul transferendae erant ad Monasterium [E], uti de facto paulo post evenit.

His omnibus ponderatis causa exclaustationis legitima, seu intra ambitum legis, non apparet.

Rev.dus Congregationis Officialis ac Patronus novissimo suo memoriali concludit: «Ex supra citatis factis praesertim deducitur quod causa prima gravis absentiae serenitatis e[t] omnium aliarum difficultatum Monasterii [B], [Rev.da] Priorissa erat, et hoc Superioribus iam ab anno 2003 clarum erat». Quae tamen gravis admodum assertio ex actis quae prostant paribus argumentis seu probationibus haud nititur, considerato quoque quod Rev.da Soror [X] in Priorissam tantummodo anno 2008 evecta est.

8. – Rev.ma Commissaria Pontificia, una cum Consiliariis, exclaustationem Rev.dae Priorissae imponendam petiit, una cum eiusdem commoratione pariter imponenda, locum pariter et curationem indicans. Congregatio dein mentionem tantum fecit petitae exclaustationis, eam tamen decrevit «perché si rechi, per cure e riposo, presso il Centro Assistenza Monache di Roma, fino a nuova disposizione» ac insuper disposuit quod «la Sorella resterà sotto la dipendenza e cura della Superiore e della Responsabile del suddetto Centro».

Quae omnia exclaustationem impositam prorsus excedunt; quae praecepta excedentia in exclaustatione imposita non continentur; quid pluris constituunt, quod Auctoritas Ecclesiastica tantum positae ponendis et recto iuris tramite decernere potest. Ast nostro in casu de exclaustatione imposita agitur, quae proinde legitime ad ulteriora extendi nequit.

Bene itaque feliciterque decrevit H.S.T., cum huius partis decreti impugnati executionem continenter suspendisset. Nec

credendum erat illam commorationem curationis causa caritate et aequitate statutam fuisse; mox enim ac Rev.da Priorissa huic caritatis aequitatisque dispositioni abrenuntiare voluit ac reapse abrenuntiavit, de subsequenda dimissione ab Instituto religioso bis admonita est.

9. – Aequitas et caritas servandae sunt exclaustationis impositae requisitum lege firmatum, quod attinet – uti videtur – sive ad exclaustationis proceduram sive ad exclaustationis decisionem.

Quae aequitas et caritas in casu haud servatae plane apparent. Satis est perlegere processum verbalem seu descriptionem occursus inter Rev.mam Commissariam Pontificiam et Rev.dam Priorissam vespere diei 27 septembris 2010 habiti, vel considerare quod exclaustatio ad effectum deducta est pridie quam a competenti Auctoritate Ecclesiastica decreta est, vel prae oculis habere stilum Rev.mae Commissariae Pontificiae, uti eruitur, exempli gratia, ex litteris quas ipsa ad Exc.mum huius Supremi Tribunalis Secretarium die 17 iunii 2011 dedit.

10. – Constat proinde Congregationem pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae legem quoque in decernendo violavisse in casu.

11. – **Conclusio.** – Omnibus in iure et in facto aequae rimatis, infrascripti Patres, Christi Nomine invocato, pro Tribunali sedentes ac solum Deum prae oculis habentes, proposito dubio respondendum esse decreverunt atque facto respondent: **AFFIRMATIVE, seu constare de violatione legis in procedendo et in decernendo relate ad decretum Congregationis pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae diei 28 septembris 2010.**

Prae oculis habitis litteris a Rev.ma Commissaria Pontificia ad Exc.mum H.S.T. Secretarium die 17 iunii 2011 ad rem datis, Congregatio pro Institutis vitae consecratae et Societatibus vitae apostolicae, salvo iure regressus adversus Rev.mam Commissariam Pontificiam, summam 1.000 Euro pro expensis apud arcam H.S.T. deponat ac congruum Cl.mi Rev.dae Recurrentis Patroni honorarium solvat.

Quam sententiam definitivam cum omnibus quorum interest

communicandam et executioni mandandam esse decernimus, ad omnes iuris effectus.

Datum Romae, e sede Supremi Signaturae Apostolicae Tribunalis, die 20 septembris 2012.

Raimundus Leo Card. Burke, *Praefectus*
Paulus Card. Sardi, *Ponens*
Velasius Card. De Paolis
+ Stanislaus Zvolenský
+ Philippus Iannone, O.Carm.